

PRESENTACIÓ

Un any més l'Associació Catalana de Sociologia, complint la seva missió de servei a la nostra societat, compareix amb la publicació del seu anuari *Societat catalana 2014-2015* per contribuir a allò que li és més propi, l'anàlisi de la dinàmica i l'estructura social del país.

La crisi econòmica que va començar el 2008 als Estats Units amb la fallida de Lehman Brothers es va contagiar a tot el món, fruit de la globalització, i en el nostre país i en molts d'altres va tenir tota una sèrie de conseqüències en tots els ordres de la societat; no fou només una crisi econòmica, ans les seves seqüeles es traslladaren a tots els nivells i varen tenir fins i tot repercussions molt importants en l'àmbit polític.

En el nostre cas s'han posat en relleu les contradiccions d'un sistema social i polític que no acaba de donar respostes a les necessitats de la majoria de sectors que conformen la societat catalana. Les retallades en serveis bàsics han acabat tocant el moll de l'os de les classes populars i d'amplis sectors de les classes mitjanes; en conseqüència, s'ha produït un increment de les desigualtats que només ha afavorit la classe corporativa. En definitiva, les «oportunitats» que diuen que genera tota crisi han anat en detriment de la igualtat i han contribuït a una polarització més gran de la nostra societat: els rics són cada vegada més rics i els sectors desfavorits són cada vegada més pobres i més nombrosos. La distribució dels guanys empresarials en les empreses de l'Ibex l'any 2014, per posar-ne un exemple, va créixer un 80% per als executius i va experimentar una baixada del 0,7% per als treballadors, i el salari dels directius era 158 vegades superior al dels treballadors de base, segons un estudi de Comissions Obreres.

La caducitat del model productiu espanyol, basat fonamentalment en sectors de mà d'obra intensiva com la construcció, acabà creant una bombolla immobiliària, que, en esclatar la crisi, provocà un creixement de l'atur fins

a cotes que assoliren el 27% de la població activa, i que encara ara no baixen del 21%. Aquesta situació ha afectat fonamentalment els sectors menys qualificats i més difícilment recuperables per al mercat laboral, atesa la seva manca de formació bàsica.

El greu deteriorament de l'estat del benestar, a causa de l'extrema austeritat imposada a Europa per les potències centrals com a única opció per solucionar la crisi del deute, afectà camps tan vitals per a les condicions de vida de la població com la sanitat, l'educació, l'habitatge i altres serveis socials; això va provocar un fort desassossec en les classes populars i mitjanes i el clam d'amplis sectors que, davant la manca de respostes dels partits polítics hegemònics, van cercar formes d'organització alternatives, per tal de trobar respostes diferents a una situació que ha esdevingut cada vegada més abassegadora.

A Catalunya, emperò, hi hem d'afegir un tema cabdal: l'agreujament del tema nacional. L'obcecació del Partit Popular (PP) —partit alfa de la dreta espanyola, com el qualifica Enric Juliana, i que compta amb un ampli suport a la resta d'Espanya— el va dur a qüestionar l'Estatut, ja retallat i aprovat en referèndum pel poble català, davant el Tribunal Constitucional, el qual, amb un autèntic cop d'estat polític, el va reinterpretar molt més restrictivament encara. A partir d'aquí el descontentament d'àmplies capes de la població va iniciar un procés de qüestionament de la política estatal envers Catalunya que va acabar en la demanda, per part de tots els partits polítics catalanistes, d'un referèndum per decidir sobre la independència.

L'any 2014 fou la culminació de tot aquest procés, amb manifestacions populars multitudinàries, com mai no s'havien produït al país, reivindicant el dret a decidir del poble català. Es va produir el que podríem qualificar de *temporal perfecte*; una situació de descontentament social per la crisi econòmica i les retallades, sumada a una desafecció de la política espanyola per l'agressió contra el fet nacional català, i el desprestigi creixent dels partits hegemònics per la corrupció política feren que l'opció independentista creixés com mai no s'havia vist a Catalunya d'ençà dels anys de la Transició.

La resposta de l'Estat, encapçalada pel Partit Popular, amb majoria absoluta al Congrés dels Diputats i a la major part de comunitats autònomes —incloses les de València i Balears—, fou la negativa més total i absoluta a permetre una consulta a Catalunya i una ofensiva contra les senyes d'identitat nacional, amb la promulgació de lleis en l'àmbit educatiu i altres sectors vitals per a la llengua i la cultura a les Illes i al País Valencià. Això no va restar sense resposta, i en les eleccions municipals i autonòmiques hi va haver una clara reacció que va deixar el PP com un partit residual a Catalunya i en clara minoria a les altres dues comunitats de parla catalana.

Es fa molt difícil sintetitzar tot el que ha esdevingut en un any tan complex i ric en experiències, tant polítiques com socials, i òbviament aquest no és l'objectiu del nostre anuari. *Societat catalana 2014-2015* presenta un recull d'articles sobre aspectes significatius de l'any que ha coincidit amb el tricentenari de la caiguda de Barcelona i la conquesta de Catalunya per part de Felip V, la imposició del Decret de Nova Planta, la pèrdua de les institucions de tots els països de l'antiga Corona d'Aragó i la imposició de les institucions i lleis de Castella «por el justo derecho de conquista». Ha estat un any políticament molt significatiu pel que fa a la reivindicació de les llibertats nacionals de Catalunya, i hauria estat la nostra intenció tractar aquest tema i tot allò que s'hi ha relacionat amb més extensió i profunditat, però algunes de les persones a qui es va proposar una aproximació sociològica al tema no gosaren fer-ho, suposem que a causa de la imminència del procés electoral que s'esdevindria el 2015; tanmateix, aquesta serà una qüestió ineludible per al proper anuari. Però no tot s'exhaureix amb la política; la dinàmica social és molt rica, i en l'edició d'enguany hi ha molts altres temes rellevants que considerem; i ho fem, com sempre, amb el propòsit de contribuir a una millor comprensió de la nostra societat. Esperem que aquests articles que us presentem siguin una contribució a la millora d'aquest coneixement.

JOSEP M. ROTGER

President de l'Associació Catalana de Sociologia